

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2022

ÖSTERGÖTLANDS
MUSEUM

Innehåll

Förord	1
Mål, visioner och riktlinjer.....	2
Ett besöksmål för kunskapsupplevelser som överraskar: synlighet i länet.....	6
1000 dagar av förnyelse till ända – övergång från projekt till löpande verksamhet.....	12
Affärsutveckling.....	15
Hållbart förvalta	16
Museet som resurs i det regionala kulturarvsarbetet.....	19
Kunskapsutveckling.....	20
Slutord.....	23

Förord

Det nya Östergötlands museum – en riktig upplevelse

2022 har varit ett år med stora omställningar. Pandemin övergick till ett mer normalt läge, där besök på museer tilläts och Östergötlands museum öppnade upp för publik efter över 1000 dagar av förnyelse. En utvecklingsresa som inneburit en kraftsamling av alla resurser på museet och som dessutom starkt bidragit till att verksamheten framtidssäkrats.

Mottagandet av ett öppet, nyrenoverat museum med nya utställningar, nytt programutbud och nya upplevelser har varit mycket positivt. Under 2022 har vi dessutom välkomnat Sancta Birgitta Klostermuseum in i organisationen och vi har nu stadigvarande närvaro i länet från Vadstena i väst till Löfstad slott i öst. För att vi ska kunna arbeta långsiktigt och professionellt med de uppdrag som vi har fått till oss, behöver vi en hållbar finansiering. Östergötlands museum är kanske det enda läns-museet i Sverige som under 2022 har haft över 50% annan finansiering än basanslag från sina huvudmän. Egenfinansieringen består bland annat av intäkter från affärsverksamheter, externa fond- och projektmedel samt entréintäkter. Den höga egenfinansieringen samt att basanslag under pandemiåren haft sänkta uppräknings och den rådande inflationen gör Östergötlands museums verksamhet extra känslig för en lågkonjunktur. Under 2022 har vi arbetat för stärkta basanslag till verksamheten samt att riktade bidrag permanenteras och blir en del av basanslagen för att bättre kunna verka för medborgarna, för framtiden och med professionalitet – helt enkelt basanslag som ligger i linje med våra uppdrag. De förstärkningar som stiftarna Region Östergötland och Linköpings kommun beslutat om 2021 och 2022 som medfört anpassade entréavgifter är mycket viktiga.

Det är positivt att vi och andra kulturinstitutioner fått ta del av de förstärkningar som gjorts av kultursamverkansmodellen samt att Sancta Birgitta Klostermuseum införlivats i modellen. Rörande processen kring Sancta Birgitta Klostermuseum är det glädjande att Region Östergötland skapat goda förutsättningar för att utveckla den regionala museiverksamheten. Det är en styrka att Östergötlands museum nu har tre publika arenor; en i Linköping med Östergötlands museum, en i Norrköpings kommun med Löfstad slott och en i Vadstena kommun med Sancta Birgitta Klostermuseum. Genom denna struktur har vi en stor potential i att utveckla den regionala besöksnäringen, nå barn och unga i länet samt bygga ny kunskap.

Vi har genom renoveringen och förnyelsen under 2022 avslutat en viktig del av vår förnyelseresa som har krävt arbete genom flera strategiska och operativa steg. Det är nu dags att för oss att rikta in oss på nästa mål så att vi kan locka fler besökare, samla och bygga ny kunskap, stimulera konstnärlig utveckling och bli en tydligare nyttiggörande verksamhet för skolor och alla länsinvånare. Detta ska vi göra genom att erbjuda kunskapsupplevelser som överraskar.

Till slut vill jag tacka alla medarbetare, styrelsen, samarbetspartner och besökare som har bidragit till att vi lyckats ta oss igenom en förnyelseprocess, lyckats utveckla basverksamheten och avsluta en stor renovering. Med önskan om trevlig läsning av vår verksamhetsberättelse.

Olof Hermelin
Museichef

Mål, visioner och riktlinjer

Redan 2016 antog Östergötlands museum en övergripande verksamhets- och utvecklingsstrategi ”En resa in i framtiden 2016–2025” som sedan dess har varit och fortsatt tydligt visar vår riktning framåt.

Förnyelsearbetet har varit genomgripande. Det har varit metodiskt, omfattat alla aspekter av verksamheten och byggt på en bred grund och djupa insikter. Det har vilat ytterst på museilagen, de kulturpolitiska målen och stiftelsens stadgar.

När Östergötlands museums strategi för åren 2016–2025 utarbetades togs de första stegen för att definiera verksamhetens vägledande perspektiv. Bland annat definierades museets kärnvärden och grunderna för verksamhetens vision. Strategidokumentationen var framförallt internt riktad med en definition av utvecklingsområden och strategier i olika nivåer.

Det huvudsakliga målet för 2022 har varit att slå upp portarna och välkomna besökare till en helt ny museiupplevelse. Flertalet mål i strategin för åren 2016–2025 har genomförts och strategin uppdaterades med förtydligad vision, mission och löfte.

Mission

Att visa Östergötland för världen och världen för Östergötland

Vision

Att vara ett besöksmål med kunskapsupplevelser som överraskar

Effektmål

250 000 besökare årligen

Kärnvärden

Genom modigt, medvetet, reflekterande och inspirerande arbete skapar vi kunskapsupplevelser som överraskar, vare sig det är till innehåll, med samarbetspartner eller för målgrupp

Publiklöfte

En riktig upplevelse

1

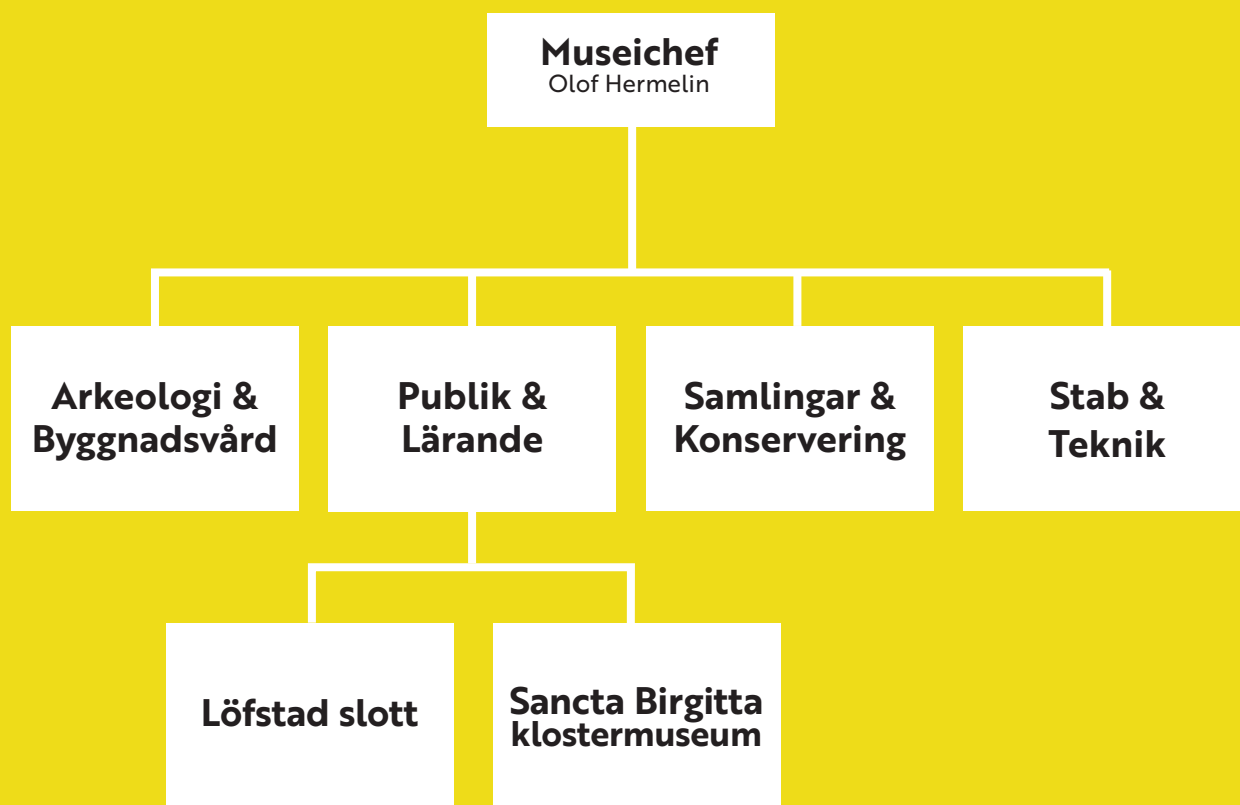
2

3

Organisation

Museets organisation utvecklas i linje med de behov och krav som ställs på en verksamhet som ska uppfylla krav och förväntningar från både styrande och publikt håll. Under 2022 har organisationen kompletterats och flera vakanser tillsatts för att kunna ta hand om besökare i museibygnaden. Från och med oktober 2022 ingår även Sancta Birgitta klostermuseum som en filial inom stiftelsen. Organisatoriskt är filialen placerad inom avdelningen Publik och lärande.

Figur 1. Östergötlands museums organisation 2022

Måluppfyllelse 2022

Sedan 2016 gäller Östergötlands museums strategiplan för perioden 2016–2025. De första fyra åren lade museet fokus på att skapa förutsättningar för utvecklingsarbetet som nu pågår fram till 2025.

Perspektiv 2022: fokus på att öppna det nyrenoverade museet

- Det nyrenoverade och förnyade Östergötlands museum har invigts
- Två nya fasta utställningar har öppnat; en konsthistorisk utställning, "Verkligheter", och en kulturhistorisk utställning, "Vägen hit"
- Två större tillfälliga utställningar, en om mopeder och en om modedefotografi, samt ett antal mindre utställningar har visats och har lockat både vana och nya besökare till museet
- Ett nytt utbud av pedagogiska program och visningar har lanserats
- Klimat- och samlingsförvaltningsåtgärder på Löfstad slott har påbörjats
- Projektet Emilie Pipers gröna borggård på Löfstad slott har slutförts
- Arbetet med att överlåta fastighetsdrift till en extern leverantör har fortsatt men återstår att slutföra under 2023

Övergripande effektmål 2019–2025

Allt utvecklingsarbete 2022 var inriktat mot nyöppningen av museets huvudbyggnad och hade fokus på att på bästa sätt möta en ny och större publik. Sedan nyöppningen har arbetssätt och utbud finjusterats samt nya produkter och tjänster har lanserats. I samband med nyinvigningen öppnade även museets restaurang med nya entreprenörer. Tyvärr gick de i konkurs men en ny entreprenör kontrakterades innan året var slut. Förnyelsearbetet resulterade också i ett antal hedrande prisnomineringar till bland annat Östergötlands arkitekturpris, Årets museum och Årets utställning.

Östergötlands museum har av huvudmännen fått i uppdrag att efter reoveringen överlåta driften av museibygnaden till en extern leverantör istället för att, som tidigare, sköta museibygnadens drift själva. Detta arbete har på grund av vakanser och personalförändringar hos både museet och leverantören förskjutits och kvarstår att slutföra när vi går in i 2023.

Ett besöksmål för kunskaps- upplevelser som överraskar

”Som Barcelona eller Bilbao – överraskande nytt museum”
(Corren 17/5 2022)

Inviingshelgen i maj lockade över 4 000 besökare. Det nya Östergötlands museum togs emot väldigt positivt av både målgrupperna och branschen. Det förnyade museet fick en mängd recensioner där de nya fasta utställningarna bl.a. jämförs med museer i Barcelona och Bilbao, vilket visar på att förnyelsen har förändrat bilden av Östergötlands museum.

”Ett uppfärskat, nyorienterat och överraskande museum”, ”nutidsanpassat”, ”Det finns otroligt mycket att se, och det öppnar för nya samtalsämnen som man kanske inte pratar om annars”, ”kolossalt mycket mer tavlor än innan”, ”magiskt” är reaktioner som har kommit efter att portarna slagits upp.¹

¹ Samtliga citat kommer från artikeln *Pampigt och glatt när museet öppnade igen*, Corren 16/5 2022

1. Unga besökare i utställningen *Verkligheter*
2. Bergsgraven i utställningen *Vägen hit*
3. Unga besökare provade på arkeologi under nyinvigningen
4. Besökare i utställningen *Vägen hit*

1

2

3

4

Utställningar 2022

Tillfälliga utställningar

MOPEDEN

- en svensk designhistoria
14.5 - 30.10

UNG KONST ÖST

- Nya vågen
14.5 - 28.8

FIRA DEMOKRATIN!

14.5 - 15.6

PLUNDRING

25.8 - 30.10

FASHION EXPOSED

- 100 år av svenskt
modefotografi
24.9.2022 - 29.1.2023

DE:TOX

- I samarbete med
Rejmyre Art Lab
10.12 - 17.3.2023

Fasta utställningar

JAN

FEB

MAR

APR

MAJ

JUN

JUL

AUG

SEP

OKT

NOV

DEC

VERKLIGHETER

- konsthistorisk utställning

VÄGEN HIT

- 11 000 år i Östergötland

ÖSTERLANDETS SKATTER

- utställning om samlande och
samlare

VILJANS VÄRLD

- lek- och upplevelserum för
barn mellan tre och tio år

1

2

3

Året i siffror

44 892. Antal besökare till Östergötlands museum i Linköping

138. Antal nya böcker i biblioteket

43. Nya konstverk i samlingen

59. Antal förvärsärenden

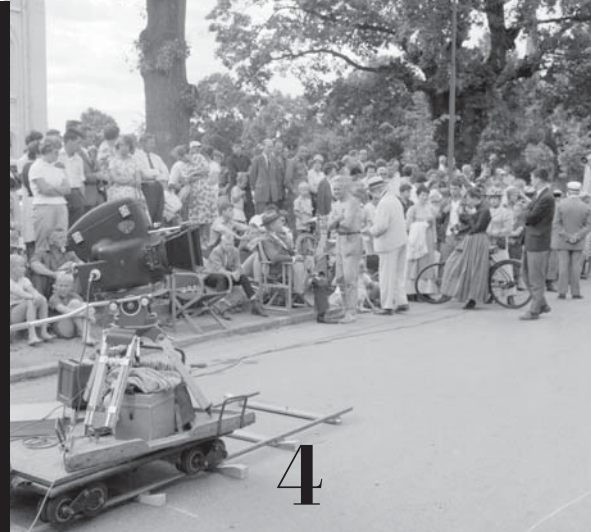
545. Antal utdeponerade föremål i länet

124. 992. Totalt antal visningar på Digitalt museum

5 665. Antal besökare till Jul på Löfstad

Mest besökta på digitalt museum

1. Garnvinda (omkring 1750-1850), 1044 visningar
2. Porträtt av spelmannen Pelle Fors (1904),
Fotograf: Emil Durling, 544 visningar
3. Flygfoto över Lönö herrgård (1946), 485 viningar
4. Paus i inspelningen av den romantiska komedin Lustgården i regi av Alf Kjellin. (1961), 450 visningar
5. Makarna Johansson i Botilarp (1919), Fotograf:
August Christian Hultgren, 370 visningar

Flygfoto över Lönö Herrgård.

1000 dagar av förnyelse till ända – övergång från projekt till löpande verksamhet

Sammanlagt var det åtta projektgrupper som bildades för att arbeta med Östergötlands museums förnyelse. Alla grupper har slutfört sitt arbete under 2022.

- Byggledning
samordning renovering av fastigheten med de övriga sex projektgrupperna
- Flytt och logistik
administration av nya inlånade föremål, säker flytt och förvaring av föremål under renoveringen
- Bemötande och samverkan
projektledning och produktion och förnyelse av publikutveckling avseende konferens, butik, receptionen samt övriga samlingsytor i museets publika delar
- Digitalisering
utveckling av digitisering och digitalisering av museets samlingar, samt infrastruktur för ett nytt sätt att förmedla kunskap, publik och redovisa verksamheten.
- Kulturhistorisk utställning *Vägen hit*
projektledning och produktion av en ny fast kulturhistorisk utställning
- Konsthistorisk utställning *Verkligheter*
projektledning och produktion av en ny fast konsthistorisk utställning

Projektgrupperna har efter invigningen gått över till att arbeta inom ordinarie verksamhet där vidareutveckling av alla områden kommer att ske. Grupperna har under året sammanfattat sitt arbete och lämnat planering och rekommendationer för framtida insatser.

Byggledning

Under 2022 har byggledningen för renoveringen av fastigheten arbetat intensivt med slutförandet av renoveringen både med avseende på byggnation men också med avseende på den ekonomiska uppföljningen av renoveringen. Bland de delar som slutfördes under 2022 kan nämnas att restauranglokalen har fått en rejäl uppfräschning med nya utskick, personalytor och inventarier.

Under året har arbete också pågått med att följa upp utfallet av renoveringen med avseende på klimatstyrning och teknik. Driftfallskontroller med uppföljning, energi- och driftoptimering och felsökning är några av de delar som har pågått för att säkerställa leverans av beställningen kring fastighetssystem och drift.

Flytt & logistik

I slutskedet av renoveringen samverkade projektgruppen med samtliga projektgrupper och avdelningar på museet. Fokus under 2022 var att flytta tillbaka och montera de ca 2230 föremål som visas i de nya fasta utställningarna. Varje föremål som flyttades omregistrerades i museets samlingssystem med uppgifter om skick och var föremålet förvaras. I vissa fall krävdes konserveringsinsatser innan föremålet visades och/eller flyttades. När föremålen flyttades uppdaterades restvärdesplanerna kontinuerligt för att behålla högsta säkerhet för museets samlingar.

Fasta utställningar

Under året slutfördes produktionen av de två nya fasta utställningarna, *Vägen hit* och *Verkligheter*. Östergötlands museum har fått många studiebesök under andra delen av året och har fått väldigt mycket positiv återkoppling av såväl branschkollegor som besökare. Även om utställningsproduktionen är avslutad återstår ett antal punkter som behöver slutföras i utställningslokalerna. Besökarnas synpunkter har också samlats in för att identifiera områden som behöver förtydligas.

Bemötande & samverkan

Projektet har arbetat med att behovs- och ändamålsanpassa de av museets publika ytor som inte fungerar som utställningsytor, såsom butik, reception, konferenslokaler, amningsrum och matsäcksrum för skolklasser. Ytor som fungerar för paus och reflektion i vardagen, där besökaren bara kan vara utan krav. Alla ytor har satts i drift och projektet har under året avslutats för att övergå i löpande verksamhet; dock kvarstår vissa punkter att implementera under 2023.

Som ett ytterligare resultat av projektet har en ansökan till Carlstedtska fonden tagits fram och beviljats. Inom ramen för denna kommer museets utomhusmiljö inklusive terrassen att omgestaltas.

Digitalisering & digitisering

Digitaliseringsprojektet har i samband med nyinvigningen lanserat museets nya hemsida samt ett antal interna system som underlättar arbete med de olika digitala plattformarna museet använder sig av. Bland annat har ett nytt digitalt mediabibliotek implementerats. Digitaliseringen arbetade också nära de nya fasta utställningarna med omvärldsanalys för tekniska lösningar i utställningar och övriga ytor samt hur de är kopplade till den interna tekniska infrastrukturen. Som resultat finns idag ett ekosystem som kopplar samman information från museets hemsida till de digitala skärmar som finns i fasta utställningar.

Under året har ny skannerutrustning testats och tagit i bruk. Som ett resultat av detta kommer vi under de kommande åren att kunna digitisera historiskt källmaterial och tillgängliggöra detta publikt. Som ett pilotprojekt har delar av det ofta använda Topografiska arkivet OCR-skannats vilket innebär att det är möjligt att digitalt göra detaljerade sökningar på specifika ord som byggnader och platser. Detta gör att det topografiska arkivet på sikt kan göras publikt tillgängligt i sin helhet och att slitaget på källmaterialet på sikt minskar. Vid sidan av detta har museets arkivförteckning lagts ut publikt via Visual Arkiv vilket också ökar tillgängligheten till våra arkivsamlingar.

1

2

3

4

Affärsutveckling

Museet har under året utvecklat sina strategier för flera av affärsverksamheterna. Riktlinjer för museibutiken, konferensverksamheten samt försäljningen av foto och annat digitalt arkivmaterial har utvärderats och anpassats. Parallellt med detta har uppdragsverksamheterna fortsatt att implementera de framtagna planerna för utveckling och lönsamhet inom uppdragsarkeologi, byggnadsantikvariska uppdrag och konservering.

Museibutik & konferens

Museets vackra funktionalistiska entré har återställts med en tidsenlig receptionsdisk och butik som är platsbyggd. Målet är att hitta lönsamhet i butikens utbud utifrån visionen "ta med dig en bit av historien, konsten och museet hem". Flera nya produktkategorier har inköpts till butiken. Bokutbudet har varit mycket uppskattat av besökare och det är också den kategori som har sålts mest under året.

Lansering av de tre nya konferensrummen har påbörjats under året men har inte nått de planerade uthyringsnivåerna. Nya marknadsföringsåtgärder och satsningar för att hitta avtalskunder är inplanerade.

Uppdragsverksamheterna

Konservatorerna fortsatte sitt arbete mot avtalskunder och marknadsförde verksamheten mot nya kunder, såväl företag och organisationer som privat marknad. Konservatorerna har även uppdrag inom organisationen där de arbetar med återflytt av föremål och konst till museets magasin. De har besiktigat och konserverat de föremål och den konst som finns i de båda fasta utställningarna. Museet har två konserveringsateljéer, en mindre på museet samt en större i det externa magasinet, vilket har underlättat arbetet under renoveringen då verksamheten har kunnat fortsätta som vanligt.

Redan tidigt under 2022 fick uppdragsarkeologin problem då sviterna efter ett dåligt 2021 spillde över på det nya året och följdes upp av en tydlig nedgång i ärendetilldelning från Länsstyrelsen under våren. Detta sammantaget bäddade tidigt för ett förlorat år. Nedgången i fältarbeten medförde att arkeologer i större utsträckning kunde vara delaktiga i förberedelserna inför öppningen av museet. Under det andra halvåret började de arkeologiska ärendena flöda in vilket framför allt öppnar upp för ett ljusare 2023.

Byggnadsantikvarierna har fortsatt arbetet med profana och kyrkliga byggnader med uppdrag både från stat, kommuner, organisationer och privatpersoner. Enheten har nu mycket glädjande två byggnadsantikvarier med certifiering inom kulturvården. Under året breddades kompetensen ytterligare genom ett internt ärendeutbytesarbete, där antikvarierna gick in och arbetade inom varandras specialområden.

1. Nyinviqning av museibutiken
2. Wallenbergssalen
3. Konferensrummet My och Ella
4. Konserveringsarbete i kyrkomiljö

Hållbart förvalta

Organisationen

Sverige är ett land med ett rikt och mångfacetterat kulturarv. Sveriges 24 läns museer, som tillsammans bildar Sveriges största museum, är en central bärare av detta arv. Ledord för museernas nationella grunduppdrag är kunskap, livslångt lärande och folkbildning. Här inryms museisamlingarnas nödvändiga utveckling, kunskapsuppbyggnad genom forskning samt kunskap om hur dessa omfattande resurser bäst kan förmedlas. Området innefattar även museiprofessionaltets värnande och därmed hela museets trovärdighet. De här aspekterna är grunder för alla museers verksamhet och poängteras också i museilagen för de allmänna museerna.

Under 2022 har Östergötlands museum arbetat med att stärka och utveckla kompetens inom organisationen. Museet har ett sedan länge eftersatt behov av kompetensutveckling på såväl grund- som avancerad nivå. Vissa utbildningar kommer med lagkrav, andra är branschkrav. Under året har kompetensutvecklingsinsatser inom museiteknik, säkerhet, ledarskap, brandskydd och HLR genomförts. Utöver detta har också tid avsatts för mer dialog kring museets gemensamma bas och kring det förnyade Östergötlands museum. I museilagen befästs hur ett museum utifrån sitt ämnesområde ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Målet är att under 2023–2024 ta fram ett nytt strategiprogram för perioden 2023–2030 för att säkerställa en kontinuerlig utveckling och riktning.

Samlingar

Under de inledande delarna av året har fokus legat på antikvariskt föremålsarbete i de nya fasta utställningarna samt inlån till dessa. Större specifika utlån ur samlingarna till bland annat Nationalmuseum har genomförts med lyckat resultat, däribland till utställningen *Swedish Grace*. Magasinslokalerna har färdigställts och klimatet i dem har nu kalibrerats för att uppfylla kraven för samlingarna.

Under året påbörjades det långsiktiga arbetet med att se över de föremålsdepositioner som finns ute hos olika aktörer i länet. Museet ansvarar i flera fall för föremål i samlingar som förvaltas av föreningar och stiftelser ute i länet. Dessa samlingar är av betydande storlek och en utredning med riskanalys för arbetet med dessa har inletts under året. Arbetet har även påbörjats med en samlingsförvaltningsplan för museets alla samlingar, vilken även inkluderar föremålen på Löfstad slott.

Utöver arbetet med de nya fasta utställningarna har samlingspersonalen även arbetat med iordningställandet av de nya tillfälliga utställningarna. När de nya utställningarna färdigställts har ett omfattande efterarbete i samlingsdatabasen Primus genomförts vilket framförallt berör de utställda föremålen men även andra föremål och konstverk.

Eftersom arbetet med de nya fasta utställningarna varit omfattande så har mycket tid efter invigningen behövt läggas på att komma ikapp med det linjemässiga samlingsförvaltningsarbetet. Vi har fått in en stor mängd förvärvsförslag som behandlats och i vissa fall tagits in i samlingarna. Bibliotek och arkiv har öppnat och besöken har börjat komma igång. Vi har även inlett ett samarbete med flera skolor och med universitetets utbildning i historia som har besökt vårt arkiv vid ett flertal tillfällen under hösten. Vid dessa tillfällen har vi även gett föredrag som behandlat bland annat arkivkunskap och källkritik.

Löfstad slott

Löfstad slott har under 2022 fortsatt arbetet utifrån visionen att bli en historisk totalupplevelse för alla sinnen som ger känsla av sammanhang. Ett led i detta har varit att återetablera en del av Emilie Pipers gröna borggård. Projektet har fått medel från Länsstyrelsens satsning Hållbar besöksnäring och under hösten 2022 slutfördes projektet. Tack vare ett temporärt förstärkt anslag har stora resurser lagts ner på att implementera en mer hållbar samlingsförvaltning vilket bland annat har resulterat i en projektanställd textilkonservator, ny ändamålsenlig textilförvaring, UV-skyddande gardiner och återmontering av innerfönster på köksvåningen. Flera konserveringsarbeten har genomförts under året inom såväl textil-, inventarie- som möbelkonservering.

Publikmässigt har slottet återigen haft ett bra år där flera nya programpunkter erbjuds besökarna, till exempel Arbetarnas dag. Slottets julevenemang Jul på Löfstad lockade ca 5 600 besökare vilket är en ökning från 2021.

Museigårdarna

Museet förvaltar fem museigårdar; Onkel Adamsgården, Fillinge tingshus, Krogfallstugan, Smedstorps dubbelgård och kulturresevatet Öna. Samtliga museigårdar har förvaltningsplaner. Dessa är i dagsläget i behov av uppdatering vilket beräknas påbörjas under 2023.

Under 2022 påbörjades arbetet med att byta ut delar av utdömda halmtak på Smedstorp dubbelgård. Brist på tillgång till rätt material gjorde att arbetet inte kunde slutföras utan har en avslutande del kvar under 2023 med förhoppning om bättre tillgång till material då.

Smedstorp dubbelgård har under 2022 fått fiber indraget, något som är uppskattat av hyresgästen men som också ger möjligheter för museet att t.ex. koppla upp kassasystem i samband med evenemang.

IT-ceum

I och med renoveringen har IT-ceum fått en egen utställningsyta reserverad i källarplanet. Denna yta har också historiskt fungerat som utställningsyta och blir nu det igen. Tidigare har IT-ceum drivits som ett projekt i femårsintervall av museet tillsammans med SAAB, Linköpings universitet och Linköpings kommun. Under 2020 avslutades dialog med kommunen och regionen gällande IT-ceum; uppdraget blir ett av museets ordinarie och kommer inte längre att drivas i projektform. Basen kommer att finansieras av de båda huvudmännen. Med anledning av detta vill museet också skapa partnerskap för att kunna hitta extern finansiering för att bygga en ny basutställning för IT-ceum.

Museet som resurs i det regionala kulturarvsarbetet

Kulturarv Östergötland

Nätverket Kulturarv Östergötland är mitt i ett förändringsarbete utifrån uppdragets formulering och medlemmarnas behov, vilka kartlagts som del av en utvärdering av arbetet fram till idag. Målet är att verksamheten ska utvecklas och tydliggöras för att stödja kulturarvsaktörer i deras utmaningar. Under året har dialogen förts med Region Östergötland kring utvecklande åtgärder och revideringar av arbetssätt för att nätverkets funktion och verktyg bättre ska anläggas mot tydliga problemställningar.

Projekt Hållbart kulturarv

Projekt hållbart kulturarv som drivs av Region Östergötland tillsammans med Länsstyrelsen i Östergötland och Östergötlands museum har arbetat med dialog med länets kommuner samt påbörjat arbetet med att ta fram en projektrapport som ska presenteras under 2023.

Konstfrämjande åtgärder i länet

Tillsammans med länskonstkonsulenterna och Östgöta konstförening har museet sökt medel från Kulturrådet för ett treårigt projekt som kallas *Ung Konst Öst* vars mål är att etablera en plattform för skapande ungdomar i syfte att ge dem möjligheter till att utveckla sitt skapande samt introducera i den östgötska konstscenen. Satsningen är en bred samverkan med konstaktörer i länet. Under 2022, som är år två i projektet, har fokus legat på att utöka samarbeten med kommunerna i Östergötland och etablera projektet som en tydlig och känd plattform för de unga som det riktar sig till.

Vidare har även arbetet med hemsidan ostgotakonst.se fortsatt. Hemsidan fungerar som en plattform för regionens konstnärer där artiklar, kontaktuppgifter till olika föreningar med mera finns. En podd-serie har också producerats under året som lyfter konsten i regionen.

Kunskapsutveckling

Årsboken

Under 2022 har museet arbetat med en bok som kommer publiceras i inledningen av 2023 som behandlar folketro och väsen i Östergötland: *Det förtrollade Östergötland*. Boken har i huvudsak författats av historikern och professor emeritus Björn Horgby och skildrar folktrons utveckling från det tidiga 1800-talet och hur denna påverkats av moderniseringen. Den inkluderar även ett avsnitt som behandlar folktrons förnyade och pånyttfödda roll i dagens samhälle. *Det förtrollade Östergötland* bygger på folkminnesuppteckningar och intervjuer och har ambitionen att samla delar av det immateriella kulturarvet som annars riskerar att gå förlorat. Boken är även unik i sin ansats att där tidigare böcker om folketro ofta tagit sin utgångspunkt i det gamla bondesamhället så skildrar denna publikation utöver detta även folkliga föreställningar framvuxna ur urbana miljöer.

Att ge ut årsböcker har, i takt med att museets anslag generellt minskat, visat sig allt svårare. För att möta denna problematik har Östergötlands museum inriktat sig på att producera böcker som dels vilar på en ämnesgrund som kan appellera till en bred allmänhet och dels har ett tilltalande visuellt formspråk.

Humanistdygnet

Under hösten 2022 startades Humanistdygnet upp igen efter att ha legat i träda under flera år. Nypremiären skedde på Östergötlands museum och hade kulturens roll i dagens samhälle som brett tema. Under en heldag fick publiken ta del av populärvetenskapliga presentationer av bland annat forskare från Linköpings universitet och Östergötlands museum samt konstnärer från länet. Under dagen hölls även flera panel-samtal som bland annat behandlade vikten av armlängds avstånd mellan politiken och kulturaktörerna. Det bjöds även på elektronisk musik och visuella projektioner.

Under dagen delades Tage Danielsson-priset ut som i år mottogs på plats av skådespelaren och revykungen Henrik Dorsin. Arrangemanget inleddes med ett tal av skådespelerskan Cecilia Frode och senare hölls även ett anförande av Kalle Lind från Sveriges radios podd *Snedtänkt*. Linköpings universitets Filosofiska fakultet är projektledare och i samarbetet ingick även Linköpings kommun, som ansvarade för marknadsföringen. Humanistdygnet planeras att arrangeras vartannat år.

Samverkan och forskning för utveckling

Ett av målen i Östergötlands museums Verksamhets- och utvecklingsstrategi 2016–2025 har varit att stärka museets kunskapsutveckling. Detta har gjorts bl.a. genom att öka antalet disputerade medarbetare, medverka i forskningsprojekt i samarbete med universitet, samt regelbundet och metodiskt involvera externa forskare i verksamheten. 2022 har följande samarbeten skett:

Forskningsprojektet *Kulturhistoriska museer, skolan och digitala läranderesurser* är en förstudie till en större FOU-ansökan som skickades in till Riksantikvarieämbetet under hösten 2022. Projektet utgår från de senaste decenniernas digitala omvandling där museers verksamheter riktade mot skolan ställts inför nya möjligheter och utmaningar. Projektet syftar till att bidra till kunskapsutvecklingen om kulturhistoriska museers digitala läranderesurser. Det syftar även till att studera didaktiska och metodinriktade frågor som rör hur museer kan arbeta för att på bästa sätt kunna möta de kunskapskrav som ställs i grund- och gymnasieskolan. Undersökningen avser dels att skapa en forskningsöversikt över det aktuella området och dels att, genom framtidsverkstäder med lärare, identifiera problemområden som kan ligga till grund för en efterföljande metodinriktad studie om hur museer kan använda digitala resurser i pedagogiska program och praktiker. I studien har workshops genomförts med trettio lärare verksamma inom grund- och gymnasieskolan. Även om empirin ännu främst är anpassad för en förstudie och inte är tillräcklig för att kunna dra några generella slutsatser har flera intressanta tendenser i lärares användning av kulturhistoriska museers digitala lärande resurser kunnat skönjas.

Förstudien har genomförts under 2022 med Linköpings universitet som huvudman, professor Bodil Axelsson på IKOS har varit forskningsledare, och har i samband med resultatpresentationer fått positiv respons från Riksantikvarieämbetet och företrädare från andra museer. Projektet presenterades även i ett populärvetenskapligt format under Humanistdygnet. Resultaten från undersökningen kommer att fortsätta att presenteras och spridas i samband med Riksantikvarieämbetets FOU-seminarier samt i två vetenskapliga tidskrifter. Projektet ska vara slutrapporterat i december 2023.

I december 2022 fick den aktuella forskningsgruppen beviljat anslag för ett treårigt fortsättningsprojekt där studien kommer att både fördjupas och breddas. Anslaget möjliggör forskning på femtio och tjugo procent för två medarbetare vid Östergötlands museum under tre års tid.

Östergötlands museum har även ingått i andra forskningsprojekt, som samverkanspart i forskningsprojekt om hållbar utveckling som drivs av Uppsala universitet och som representant i forskarskolan "GRASCA" som drivs av Linnéuniversitet och Kalmar läns museum och litteraturhistoriker Johanna Vernquist har bedrivit forskning i Löfstads slotts boksamling under temat kvinnors politiska intresse och läskultur 1750–1850. Resultaten har delvis omsatts i publika evenemang i form av föreläsningar. Projektet har också gett upphov till en konferens 2023 i samarbete med Linköpings och Stockholms universitet. Under året har också mindre projekt kopplade till Bergsgraven, dateringar av material i Vadstena och stenålder utanför centralbygden bedrivits som kunskapsprojekt.

Under 2022 arrangerades också FOMU (Forskning vid museer) konferens på Östergötlands museum med temat "Forskande utställning och utställd forskning". Underlag för dialog under konferensen har varit Östergötlands museums nya fasta utställningar.

Slutord

2022 har varit ett omställningsår från renovering till öppet museum och från pandemi till ett mer normalt läge utan restriktioner samt en utveckling från två till tre stora besöksmål med bättre regional teckning. Omställningen har ställt krav på verksamheten och framförallt på alla medarbetare. Det känns som ett beröm när en recensent beskriver det nyöppnade museet som "Barcelona eller Bilbao". En sådan recension får man bara om både medarbetare och konsulter gjort ett bra jobb och haft en bra styrning. Jag vill passa på att tacka alla medarbetare, alla entreprenörer i renoveringen och förnyelseprojekten för ett bra arbete.

Jag vill också rikta ett tack till tjänstemän och politik hos våra stiftare och anslagsgivare. Ni har genom aktiv rådgivning och engagemang bidragit till att utveckla Östergötlands museum och dess verksamheter. Ni har också visat förståelse för den process vi genomgått i renovering, förnyelse och i verksamhet kopplad till Löfstad slott och Sancta Birgitta klostermuseum.

Östergötlands museum ser nu fram mot ett 2023 där vi tar steg för att bli ett ännu bättre museum som ger besökare ny kunskap och nya upplevelser.

